

Presentatie ACM uitvoeringsoverleg elektriciteitstafel Klimaatakkoord 25 september 2020 te Utrecht

Spreeklijn Remko Bos – directeur Energie ACM
(beschikbare tijd: 20 minuten inclusief discussie)
NB het gesproken woord geldt.

Introductie

- Om te beginnen wil ik u graag bedanken voor het bieden van deze gelegenheid om met u van gedachten te wisselen over de rol van de ACM in de energietransitie. Het zal u niet verbazen dat wij het werk aan uw Elektriciteitstafel altijd met veel interesse hebben gevolgd.
- De ACM participeert weliswaar niet rechtstreeks in uw werkzaamheden, maar soms hebben we op verzoek van uw vorige voorzitter ook even over uw schouder kunnen meekijken en een enkele kanttekening mogen maken. Dat neemt niet weg dat er aan onze kant waardering is voor het hoofdstuk Elektriciteit in het Klimaatakkoord. We zien daarin bijvoorbeeld met genoeg aandacht voor de Europese dimensie van de elektriciteitsmarkt. En voor de noodzaak de stijging van de kosten voor de noodzakelijke netwerkinvesteringen zo beperkt mogelijk te houden.
- In bijdrage vandaag wil ik eerst iets vertellen over de aangepaste leidraad duurzaamheid die ACM onlangs heeft uitgebracht, daarna zoom ik in op onze rol bij de energietransitie

Leidraad duurzaamheidsafspraken

- De ACM heeft de wil om het publieke belang van duurzaamheid mee te laten wegen in haar beslissingen. Onze ervaring is dat dat regelmatig een spanningsveld oplevert met bestaande wet- en regelgeving. Dat geldt niet alleen de energietransitie. Ik neem u graag even mee naar een recente ervaring:
- In de mededingingsrecht is neergelegd dat mededingingsbeperkende afspraken zijn toegestaan als de voordelen voor de consument in kwantitatieve zin opwegen tegen de nadelen voor de consument.

- Dat betekent dat de Mededingingswet voor duurzaamheidsinitiatieven soms een te groot obstakel is. Het gaat bij duurzaamheid vaak om een niet te kwantificeren verbetering, en bovendien om een verbetering voor de hele maatschappij en niet alleen voor de betrokken gebruikers. En dan loop je al snel tegen de grenzen van de MW aan.
- De ACM heeft onlangs een leidraad opgesteld waarin zij stelt: we gaan bij duurzaamheidsafspraken ook uit van de *kwalitatieve* verbeteringen voor *alle burgers*, bijvoorbeeld een verbetering van luchtkwaliteit. Wij denken dat we de lezing van de wet op die manier kunnen verruimen. De leidraad ligt momenteel nog voor ter consultatie, ook bij de Europese Commissie.
- Voor u is deze stap misschien niet bijster vernieuwend. Het is immers zo logisch. Een open deur, zou je zeggen.
- In “mededingingsland” doet dit echter de wenkbrauwen bij onze collega-mededingingstoezichthouders enorm fronsen. Het is ook maar de vraag of in Brussel de handen op elkaar gaan voor deze nieuwe insteek.
- Dit is waar de ACM tegenaan loopt bij haar inspanningen om verduurzaming mee te nemen bij haar beslissingen. Maar we gaan daar graag het gesprek over aan. Want we willen natuurlijk blijven optreden tegen overtredingen van (in dit geval) het kartelverbod, maar niet met onze rug naar de samenleving toe. Als beleidswensen en maatschappelijke ontwikkelingen daarom vragen, zet de ACM zich in om de grenzen te verkennen als dat in haar vermogen ligt. En niet onbelangrijk: in dialoog en verbinding met partijen.

Publieke belangen in de energietransitie

- In het energiebeleid staan steeds 3 publieke belangen centraal: betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid.
- Vanuit dat perspectief naar de rol van de ACM bij de energietransitie kijkend: de ACM wil deze faciliteren door naast betaalbaarheid en betrouwbaarheid ook het (publieke) belang van duurzaamheid mee te nemen. Bijvoorbeeld bij het vaststellen van codes, bij het geven van (tijdelijke) ontheffingen van codeverplichtingen, bij onze tariefreguleringsbesluiten en ook bij de prioritering die we

aanbrengen in het opsporen van markt- en consumentenproblemen. Ik zal u daar zo dadelijk een paar voorbeelden van geven.

Drie opmerkingen hierbij:

Duurzaamheid in huidige wetgeving beperkt verankerd

- Wat hierbij in de eerste plaats van belang is, is dat duurzaamheid een publiek belang is dat beperkt verankerd zit in onze huidige wettelijke taken. We moeten rekening houden met duurzaamheid bij het vaststellen van de methodebesluiten, en codebesluiten moeten we vaststellen met inachtneming van “het milieuhygiënisch verantwoord functioneren” van de energievoorziening. We kunnen bijvoorbeeld niet ingrijpen als bepaalde duurzaamheidscriteria niet worden gehaald. Nog niet althans (met de nieuwe Warmtewet gaat dat mogelijk veranderen).

Goed werkende markten en Europese marktintegratie

- Het is in de tweede plaats onze overtuiging dat goed werkende markten bijdragen aan een efficiënte energietransitie. Daar hoort ook Europese marktintegratie bij.
- Europese marktintegratie levert een belangrijke bijdrage aan het oplossen van problemen op het vlak van leveringszekerheid (als bron van flexibiliteit). Die bijdrage zal een belangrijke rol spelen in het kader voor leveringszekerheid dat EZK op basis van het Klimaatakkoord ontwikkelt om te anticiperen op de toenemende volatiliteit van de energievoorziening. De ACM zal in dat kader mogelijk een studie rondom de *value of lost load* doen: hoe weeg je in schaarste situaties het mogelijk reserveren van interconnectiecapaciteit af tegen (afgedwongen) vraagreductie?
- Goed werkende energiemarkten staan ten dienste van uiteenlopende publieke belangen: betaalbaarheid, betrouwbaarheid, duurzaamheid en diverse consumentenbelangen zoals keuzevrijheid. De ACM kan een belangrijke rol spelen om de transparantie voor de consument te vergroten, zo doen we actief toezicht rondom de

betrouwbaarheid van keurmerken voor duurzaamheid.

Spanningsvelden

- Er kan in de derde plaats een spanningsveld zijn tussen duurzaamheid en betaalbaarheid, het publieke belang dat van oudsher centraal staat bij de ACM. Hierover wil ik graag twee dingen zeggen:
  - De ACM vindt het belangrijk om juist in de energietransitie naar de efficiëntie van kosten te kijken omdat die in de praktijk niet of onvoldoende door andere partijen wordt bewaakt.
  - Daarnaast is betaalbaarheid ook in het belang van de energietransitie, want juist die betaalbaarheid zorgt op de langere termijn voor het draagvlak van de energietransitie.
- Verder wil ik een tweede spanningsveld benoemen waar we tegenaan lopen: dat tussen *nieuwe* maatschappelijke ontwikkelingen en *bestaande* wet- en regelgeving. Daar heeft de toezichthouder mee te maken. Wij werken met die bestaande regelgeving, en moeten daarop toezichthouden. Dit geeft ons niet altijd ruimte voor een afweging ten gunste van duurzaamheid.

Rol en betrokkenheid ACM in energietransitie

- Kort gezegd is onze rol in de energietransitie in essentie niet anders geworden: we blijven doen wat we al deden (reguleren, toezichthouden, handhaven, monitoren, adviseren), alleen geven daarbij wel nadrukkelijker dan voorheen aandacht en gewicht aan duurzaamheid en de energietransitie.
- Ik geef nu enkele voorbeelden van onze betrokkenheid in de energietransitie. Daarbij komt ook dat genoemde spanningsveld naar voren.

1. Experimenten van netbeheerders en netwerkbedrijven

- We zijn veel met verschillende partijen in discussie over de werking van de markt, over marktontwerp in het kader van duurzame ontwikkelingen.
- We weten bijvoorbeeld dat flexibiliteit in het energiesysteem binnenkort een uitdaging gaat worden, en dus ook dat er wordt gezocht naar oplossingen. Waterstof kan daarbij een

- rol spelen, en dus kijken netbeheerders naar ruimte om te experimenteren.
- Dat begrijpen we goed. En als we daar goede afspraken over kunnen maken, staan we daar zeker open voor.
  - Echter, de Gaswet en Elektriciteitswet zijn sinds wet VET duidelijk over dergelijke nevenactiviteiten voor netbeheerders. Die zijn niet toegestaan. Ook netwerkbedrijven zijn zeer beperkt in hun mogelijkheden.
  - Die wetgeving is er ook niet voor niets. Commerciële activiteiten door netbeheerders en netwerkbedrijven kunnen het onafhankelijk netbeheer schaden. En ze kunnen nieuwe toetreders afremmen of afschrikken. Marktactiviteiten moeten echt worden overgelaten aan de markt.
  - Maar binnen grenzen vinden we wel dat er geëxperimenteerd moet kunnen worden, ook door netbeheerders en netwerkbedrijven, zeker als het om transporttaken gaat. Dit kan een markt helpen opstarten en innovaties triggeren.
  - EZK werkt al geruime tijd aan een experimenteerregeling. Die is er helaas nog niet, ik vermoed dat EZK zelf dat ook betreurt. Desondanks legt het uitblijven van zo'n regeling wel een last bij de ACM, van de ACM wordt immers verwacht dat wij handhavend optreden bij nevenactiviteiten.
  - Een interessante vraag voor ons is: moeten wij zelf mogelijk een experimenteerregeling maken? Eén waarin we goed definiëren en vastleggen onder welke omstandigheden en voorwaarden experimenteren mogelijk is. Als we daar goede afspraken over kunnen maken, liggen hier wellicht mogelijkheden. Het moet dan wel goed geregeld zijn. Ik ben benieuwd naar uw reacties of u hier een rol voor de ACM ziet.

2. Congestie

- We zijn ook zeer betrokken bij de hele situatie rondom congestie op het elektriciteitsnetwerk. U heeft gezien dat we deze week onze bevindingen van de toets op de investeringsplannen hebben gepubliceerd. De toets op de investeringsplannen vormt voor de ACM een belangrijk instrument om een bijdrage te leveren aan de oplossing van

het congestieprobleem in de komende jaren. Daarnaast zijn er ook andere instrumenten.

- Duidelijk is dat de congestie de komende jaren nog blijft aanhouden bij enkele netbeheerders. De enige manier om dit permanent op te lossen is om de juiste investeringen te doen en deze beter en langer vooruit te plannen.
- Maar, en dat benadrukken we ook in onze brief aan de minister, netbeheerders moeten daarin ook ondersteund worden. Samenwerking tussen alle stakeholders, zoals binnen de RESsen, levert meer investeringszekerheid op voor netbeheerders.
- Een meer centrale regie, waartoe ook Netbeheer Nederland oproept, zou daarbij zeker helpen.
- In de tussentijd kunnen netbeheerders wel gebruik maken van bijvoorbeeld congestiemanagement. Dat is niet gemakkelijk, dat weten wij ook. Wij zijn bijvoorbeeld al enige tijd bezig met een codewijziging hierover. Deze is overigens bijna klaar (najaar 2020).
- Daarnaast heeft de ACM ook wel ontheffingen gegeven voor de enkelvoudige storingsreserve (inzetten van de vluchtstrook) t.b.v. de invoeding van duurzame energie. Dat leidt dat wel onherroepelijk tot een afweging van het publieke belang van duurzaamheid tegen het publieke belang van betrouwbaarheid (leveringszekerheid).

3. Methodebesluiten

- Waar de verschillende publieke belangen ook een rol spelen is bij de Methodebesluiten.
- Die draaien om de efficiënte kosten van netbeheer, en staat dus in het teken van betaalbaarheid.
- Maar we houden daarbij ook rekening te met de energietransitie. Daarover hebben we ook de dialoog gezocht met alle betrokken partijen. Eigenlijk om een weg te vinden die recht doet aan beide zijden van dit belangenspectrum.
- We houden bijvoorbeeld rekening met afnemende benutting van gasnetten. We gaan kosten naar voren halen.
- En we gaan rekening houden met de groei van decentrale invoeding van elektriciteit, die zal leiden tot kostenstijgingen

- o bij regionale netbeheerders
- o En we gaan kosten meer vooruitkijkend schatten. Dat betekent dat de tijd tussen uitgaven van netbeheerders en inkomsten wordt verkort.

Resumerend

- Voorop staat: we willen dat de energietransitie efficiënt verloopt en een betaalbare uitkomst heeft, en dat consumentenbelangen (de belangen van de afnemers), zoals keuzevrijheid en transparantie geborgd blijven.
- In de basis blijft de ACM doen wat zij al deed. De energietransitie maakt in essentie de rol van de ACM niet anders. De ACM reguleert, houdt toezicht, monitort, geeft advies en voorlichting. Maar duurzaamheid speelt een nadrukkelijker rol. Een zwaardere weging van het publieke belang duurzaamheid vraagt om een nieuwe balans en ook om nieuwe wetgeving.
- Want er is niet alleen een spanningsveld tussen de verschillende publieke belangen, maar ook tussen maatschappelijke ontwikkelingen en bestaande wetgeving. Dat laatste is lastig voor een toezichthouder maar niet te voorkomen. Daarom is het belangrijk dat we in gesprek (dialogoog) zijn met de markt, met netbeheerders, en *last but not least* EZK. We kunnen juist naar EZK expliciet kenbaar maken waar wet- en regelgeving knellen bij het behalen van beleidsambities.
- Door binnen haar taken en bevoegdheden de grenzen op te zoeken, en over die grenzen actief in gesprek te gaan, faciliteert de ACM de energietransitie.

Afsluiting

Ik sluit ook daarmee af: het is goed om de dialoog met elkaar te aan te gaan, en wij zijn ook altijd bereid daartoe. Wij zullen deze opzoeken, maar zie het ook als een open uitnodiging.

Om de daad bij het woord te voegen: ik ben dan ook benieuwd naar uw mening over het optreden van de ACM in de energietransitie.